

آبونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۲۷۵) آلتی آیلنی
(۱۵۰) ممالک اجنبیه ایچون
سنه لکی ۳۲۵ غروشدور.

نسخه سی ۵ غروشدور .
ایکی نسخه برآراده
(۱۰) غروشدور
سنه لکی ۵۲ عددور .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خائنده

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونیه
قبول اولنور . درج ایدلهین
یازیلر اعاده اولنماز .

والله یهدی من یشاءالی صراط مستقیم

باش محرر
محمد عاكف

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

الکشاف

آدره من تبدیلنده آریجه
۵ غروش کوندربلمیدور .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
مره نوسروسی محتوی
بولونمسی لازمدر

ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک
فرانسزجه یازلسی رجا اولنور .

یاده کوندردلکی زمان نهیه
داثر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولنور

* پنجشنبه *

۱۴ ربیع الاول ۱۳۴۲

عدد ۵۷۲ - ۵۷۱

۲۵ تشرین اول ۱۳۳۹

جلد ۲۲

اولان اجزای طبیعی جو غلامشدر ، صایسنز ، بهاسی تقدیر اولونماز
بر چوق علاوه لر یامشدر .

نباتات علمی مسلمانلر چوق ایلییه تمشدر . قرطبه ، بغداد ،
فاس و قاهره کی مراکز اسلامییه تأسیس اولویان خصوصی بانچه لرده
نباتات علمی الک بویوک علما طرفدن تدریس اولونوردی .

(الدیمی) اسلام عالمده یازدینی (تاریخ حیوانات) ایله مشهوردر .
بو اثر (بوفون) دن یدی عصر اول یازیشدر .

جیولوجی علمی ، اسلام عالمده «علم تشریح الارض» نامیه تدریس
اولونوردی .

ناقلی : عمر رضا

غریب رشتی تظاهراتی

قادیلری بارلر کورنورک ، دانس ایستبرمک ، ثانویه چیقارمق ایستبرور

توحید افکار غریبه سی اخلاق و شعائر دینی ، آداب و عادات
ملیه ی مدافعه ایتمک ایچون (ایلی) غریبه سی طرفدن قره قوت
و ارتجاع کی بر طاق معناسز ، موداسی کچمش اسنادلره معروض قالمشدی .
حق و حقیقی مدافعه خصوصنده هیچ برشیدن بیلمایان ، قوتی دینک
یو کسک روخندن ، ملتک اصیل قلبدن آلان توحید افکار کی
بویوک بر مجاهدک بویه شیلره ذره قدر اهمیت و برمدیکنی ، بوقیل
عادی تهدیدلره مسلمانلغی و اخلاق مدفعه اتمک ایستینلری قورقونمق
موداسنک کچدیکنی کورونجه ایلی غریبه سی بودفعه ، روح ملینک
بحق ترجمانی اولان محترم توحید افکاره «عوامریلک» اسنادندن
هیچ صیقیلما دی . ناموس و اخلاقی مدافعه ایتمک ایچون توحید افکار
عوامریب اولیور . چونکه عوام خلق ناموسلی و اخلاقیدر . توحید افکار
نیچون عوامک ، خلقک طرفی التزام اییدیور ؟ ایلی غریبه سنه کوره بواک
بویوک بر جرم اولیور . عوامک ، یعنی خلقک نه حکمی وارک اونلرک
ناموس و اخلاق تلقیلرینه توحید افکار اشتراک اییدیور ؟ بواقیدیلر ،
الحاجنده (خلقچی) اولورلر ، خلقک حاکمیتدن ، اراده سندن بحث
ایدرلر . صوکرده خلقک ناموس و اخلاقه ، آرزو و اراده سنه حرمت
کوسترنلری عوامک ، خلقک تلقیانیه اوینون حرکت ایتمک ایچون
تقییح ایدرلر . نیچون خلق کی دوشنوب عوامپرور اولمی ؟ (منور)
زمره یه بو یاقیشرمی ؟ قادیلرک - فحش یا ناقلرندن باشقه برشی
اولمایان - (بار) لزه کیشلری ، اجنبیلره قوجاق قوجاغه دانس اتملری
تیسارو محذره چیقه رق درلو درلو عشووه مارلقارله کنج بکلری
اکلنیرملرنی فنا کورن عوام کی ، خلق کی دوشونمملی ؟ بونلری
خوش کورن بعض خواص کی ، منورلر کی دوشونملی و سوبله ملی .

تصحیح ایتشدر . اطباء اسلامییه دن ابوالقاسم خلف بن عباس (ابو
مروان بن عبدالمالک بن زهر) شایان قید اعظمنددر . (ابن زهر) عصرینک
اک ممتاز طباسنددی . تتبعات علمییه سی اکیال ایتدکدن صوکره مشارالیه
(یوسف بن تاشقین) ک خدمته کیرمشدی . ابن زهر بر چوق خسته لقلرله
طرز تدوینی کشف ایتشدر . (ابن زهر) ک اوغلی باباسنک مسلیکنه
سلوک ایتش و (یوسف بن تاشقین) اردوسنک الک بویوک صهییه مأموری
و جراحی تعیین ایدمشدی . (ابوالولید بن رشد) ، (عبدالله ابن احمد
بن علی البیطار) جهان تفکرده دائمی بر اثر بیراقان رجالک بر قسمیدر .
(ابن رشد) ضربک (ابن سینا) سی ایدی . (ابن زهر) ، (ابن
باجه) و (ابن طفیل) ک معاصریدی . (ابوالقاسم بن خلف بن عباس)
یا لکنز بر طیب دکل ، عینی زمانده برنجی درجه ده بر جراح ایدی .
اک مشکل عملیات جراحی ی اجرا ایدردی . قادیلره عملیات جراحیه
یادینی زمان مکمل بر صورتده تعلیم و تربیه مسلیکنه کورن قادین
خسته بقیجیلری استخدام ایتدیکنی مشارالیه کندی اثرلرنده اخبار
ایتمکدر . (ابوالقاسم) ک قوللانیدینی آلات جراحی ی توصیفه حصر
ایتمک ایچون اثر مسلمانلر آره سنده جراحک نه قدر یو کسلیدیکنی اراده
ایدر . (ابوالقاسم) ک مثانه طاشی چیقارمق ایچون یادینی عملیات عصر
حاضرده الک ایلی کیدن جراحلرک یادقلری عملیاتک عینی ایدی .
(ابن سینا) هیچ شبهه سنر عصرینک الک یو کسک آدمیدی . جهانشمول
بردهای حازردی . دماغی بر محیط معارفدی . کندیسی فیلسوف ،
ریاضیاتچی ، هیتشناس ، شاعر و طیب ایدی . مشارالیه ایکی قطعه
اوزرنده اجرای نفوذ ایتش و کندیسنه بحق شرقک ارسطوسی ده نیلیمشدر
ابن سینانک فلسفه سی عصرلرجه شرق و غربده حاکم اولدی . آسیاده
(ابن سینا) ، «الشیخ الرئیس» عنوانیه معروفدر . (ابن سینا) ،
اون سکیز یاشنده تحصیل طیب سی بخاراده اکیال ایتش و متعاقباً خارق العاده
بویوک بر حیات سیاسی و فلسفیه یه ایتدار ایتشدر . محمود غزنویک
خدمته کیرمک ایچون وقوع بولان تکلیفات ی رد ایتسی یوزندن دولت
غزنویه حدودندن طیشاری چیقارلمش ایسه ده آرزو بر زمان صوکره
(همدان) امیری (شمس الدوله) نک ، ده صوکره اصفهان امیری
(علاء الدوله) نک و زیری اولمش ، بونکله برابر تتبعات علمییه و فلسفه
سنده دوام ایدرک (ناتون) و (رجوزه) نام اثرلرنی یازمشدرکه بوازلر
بوتون معلومات طبیه نک اسامی اولمشدر .

اسکی یونانیلرک (تشریح) حقنده قباطاسلاق بعض معلوماتی واردی .
اجزاجیلغه دأر حائز اولدقلری معلوماتک دار بر ساحه یه منحصردی .
مسلمانلر ، بونلری قنون مثبتیه مایه ادخال ایتدیلر .

اسلام دولتنک وسعی دنیانک هر کوشه سنده تدقیقات و تحریات
اجراسنه مساعدا بولونیوردی . بناء علیه مسلمانلر استعمال اولونمقده

امین اولکیزکه بومسلککیزده آرقه کزدن کله جک سکز کیشی بولامزسکز. عقیده سی و ایمانی چوق صاغلام اولان بوملت اوج بچق کوچوک بکی ممنون ایتک ایچون عائله لرینی بک. اوغلی خریستیانلرینک بازیجه موساتی ایدمه و ایتمه جکدر .»

بوجلاد تککارانه مدافعه اوزرینه (ایلری) نک تعرضلری تمامیه قیریلدی.

(وقت) غزته سی تورک قادیسلرینک بارلره کیدوب کیتمه سی، شانولره چیقوب چیقما سی حقنده هنوز کندی نقطه نظری سوله مدی. بو خصوصده قارلرینی سوله تیور. آچدیغی انکته دن باقم نه نتیجه چیقاره جق !

بوانکته تکراره (بار) ک متعده تعریفلری یاییلدی :

— بار برنوع کبار میخانه در . — محمود اسعد .

— بارلر بر فحش مشهیدر . — و داد عزمی .

— بار دهنلن فحش یاقلری . . . — محمد رفعت .

نیدرسکز ، وقت قارلرینک ایچنده تورک قادیسلرینک باره و شانویه جیمه سنی تجویز ایدنلر چیقما دی می ؟ بونلر کندی عائله لرینی کوتورمه جکلرینی ، فقط کندی عائله لرینه منسوب اولیان قادیسلرک کیده بیه جکلرینی آچقندن آچینه سوله دیلر. ایچلرندن وقتک « سربست فکری ، دینه قائلرینه تقدیم ایتدیکی بر دانه سی ده » بن کندی عائله و همشیره می ده . کوتورورم . ، دیدی . بیلیمورز ، بومرتبه واران کیمسه لرک سوزلری غزته لره ناصیل بر بولیور ؟ بو تشهیردن وقت رفیقمز عجبانه فائده بکله یور ؟

« سربست فکری ، دهنلن بو آدام :

« شونیده علاوه ایدمه که ، دیور ، آداب و او امر دینه اولدرق هیچ بر تشکیلاتک هیچ بر فرد اوزرنده حق مدافعه سی اولماز . »

طبیعی ، ناپوس تلقیسی مسئله سنده اودرکده وارد قدن صوکره ارتق دینه ، ایمانه بر علاقه قالمی که اونک آداب و او امری موضوع بحث اوله بیلسون . انسان غریب مخلوقدر : علویته پایان اولمادیگی کی سفلیتک نه ای ده یوقدر . بر کره آیایی قایدیمی ، ارتیق سقوطده اونکله مسابقه ایدمه جک عالمده هیچ بر مخلوق قالماز .

شندی کندیلرله مناقشه ایتک سوله دورسون ، کوروشمک بیه جائز اولیان ، سویلداکاری هذیاندن ، « مستفرغات اجتماعیه » دن باشقه برشی اولمادیگی حلاله مع التأسف بر صحیفه ارشاد اولق لازم کان مطبوعانده بر بولان بو برقاچ کشینک هذیانلرینی بر طرف ایتدکدن صوکره همان هر کس بو اخلاقسز اقلردن متفر بولونیور و حکومتیزک مسلمانلقله اولان علاقہ سی قطع ایدلدکجه اخلاق و آداب عمومییه مغایر اولان بومنکراتی منع ایتک وظیفه ی اولدیغی سولیور ؛ بضرلری بو غیر اخلاقی محملرک مطبوعانده بر بولمسی بیه مؤاخذه ایدیور .

بونلرک ایچنده اک موجز واک قطعی و اساسلی جواب اسکدار طابو باش کاتی امین بکک جوابیدر . مومی الیه دیور که :

نیچون توحید افکار آهنگی بوزیور ؟ بوتون بو مدنیت لوازمی (۱) مملکتده نشر و تعمیم ایله مکلف اولانلر آرمسند آه شو توحید افکار اولماسه ، هرایشلری بولنده کیده جک ! قادیسلر بارلره دوام ایدمه جک ، اجنیلرله قوجاق قوجاغه دانس ایدمه جک ، هراسته یین مسلمان قادیغی حکومتدن بروشیقه ایله فحش امتیازی آله جق ، شانولره جیمه جق ، کنجلیر اکلندیره جک . . . حاصلی ذوق واکلنجه خصوصنده مطلق بر سربستی احراز ایدمه جک ! . . . فقط توحید افکار بونلره مانع اولیور . خواص آرمسند بویه عوامک ، خلقک روحنه کوره بر غزته نک بولونمی نه قدرده جان صیقیجی برشی ! اونک ایچون هر طرفدن متصل اوکا هجوم ایدیورلر . اونک مسلمانانی ، اخلاق و ناموسی مدافعه خصوصنده کی عزمنی قیرمق ایچون درلودرلو اسنادلرده بولونیورلر . بوقدر اسنادات و مشکلات قارشوسنده ذره قدر صارصلما یه رقیب مسلمانانی ، ناموس و اخلاقی یقینه ایسته یینلر مدافعه دن بر آن کری طور مامسی ، طوغر قسی ، مجاهدده لرک اک بویوکی ، عبادت لک اک فضیلتلر سیدر . الله قلمنه قوت ویرسون ، ایمانی مزداد ایتسوز .

ایلری غزته سنک بو (عوامفریبلک) اسنادینه قارشی توحید افکار « غریحیاق کسود سی آلتده دینمه ایندیریلک ایسته یین ضربه لر » بر لوحه سیله مهم بر جواب ویردی :

« اوت ، دیدی . بز عوامفریب اولایلیرز ، اونکله افتخارده ایدرز . عوامفریبلک ملتک عرض وعصتته تسلطدن بیک دفته اولادز .

تورک قادیسلرک روس وروم آشفته لرینک درجه سینه سقوط و (بار) لده روم اوغلانلرینک آغوشنده دانس ایتمه لرینی ایسته مک ، اخلاقری ، دینزی ، آداب و عادات ملیه مزی ، عنعنات مزی محافظه یه چالیشمه یه معارضلر «عوامفریبلک» دیورلر .

او حالده تورک خانلرینک بارلره روس وروم آشفته لرینک یرینی ، روم اوغلانلرله صارماش دولاش دانس ایتلرینی ، اخلاقسز ، رذیل و فاحشه اولمالرینی ایسته یینلر ، نه صفت ویریلک لازم کله ؟ لطفاً بوبکارک کندیلری بو صفتی بولوب بزه سویلرلی ؟ . . .

ملتیزک قاهر اکثریتی الحمد لله اخلاقی ، دینی محافظه ایتکده در . اخلاقسز لقه ، دینسز لکه ، فحش و رذالته قارشی آچدیغمز بو مجاهدده بوتون ملتک بزمه برابر اولدیغنه هیچ شبهه من اولمادیگی کی برقاچ (بار) دوشکونی (لادینی) بکک (قرمز قوت) ، (بشیل قوت) ، (ارتجاع) ، (عوامفریبلک) کی سوزلری قارشیسنده تورک ملتک عنعنات اسلامیه دائره سنده اخلاقی و دینی محافظه ایدرک ترقی ایتسی ایچون واقع اولاجق مجاهدده مژدنده کری دونه جک دکلز .

افدیور ، بوجوجقه مغالطه لری برافیک . غریبلاشمق کسود سی آلتده ملتک دینه ، ایمانه ، ناموسنه تعرضدن واز بیک . مسلمان ایسه کز مطلق مسلمانلقلک احکامنه ، اوامرینه اطاعت و سرفرو ایدمه جکسکز . مسلمان دکله کز آچیقجه سوله یکه ده هم ماهیتلری کزی آکلایلم ، همده مسلمانلرک ایشنه قارشیایک .

الهی اول تلغین ایتدی کز قانون و اداره لری بوکون کوکله چیقاریورسکز ! صوکره بوقارشیقی عقیده و مسلککیزله خلقک قارشیسنه چیقوب اجتماعیاتجیاق ایدیورسکز و بونکله بوتون عالمی کندیکزدن نفرت ایتدیریورسکز ! فقط

«تورکیا بویوک ملت مجلسی حکومتک دین رسمیسی اسلام اولدقجه، دین مبین اسلامک مجدرات اسلامییه بی دائرة عفت و تسرتده بولوندرمقلنی أمر و بو قضیه مهمه عنعنه جلیله اسلامیهدن بولوندقجه، تورکیا بویوک ملت مجلسی حکومتی، خلاف شرع احمدی، تسرتده عدم رعایت حقنده یرقانون قبول ایتدیکجه قادیلریز،

۱- عمومی دانس مکتب و محلرینه کیده منزل.

۲- بارلر دوام ایده منزل.

۳- اللریته وثیقه ویریلی جایز دکل که عمومی محلره کیتیمی جایز اولسون.

۴- تیاترو محلهلرینه حیفا مازلر.

۵- مصونیت شخصییه قانونی آداب عمومییه وقوانین موضوعهیه مخالف حرکاتده بولونولادقجه معمولیه اولوب عکس تقدیرده ضابطه اخلاقیه شرعاً و دیناً و اخلاقاً شایان تجویز اولمایان هر خصوصاتی هر صورتله منع ایده ییلور. ناصیل که بکقوز یارقنی پولیس باصهرق قازی منع ایتشدرد. چونکه قار احکام عمومییه اساسیه منزله ممنوعدر. آرتیق بوراده و امثالی محلرده مصونیت شخصییه قانونی موضوع بحث اوله ماز. مصونیت شخصییه قانونی فنالر حقنده پرسلاح دکلدر.

§ سابق استانبول قوماندانلی سر طیب معصوفی کاظم سلیم بک «تورکک ایکی قسمه آیریلدیغی، بری مسلمان قاله رزق دیگر بر قسمکده خرسیتیانلا شقمده اولدیغی، بویوللر سلوک ایدن قادیلرک هب ایکنجی نوعدن اولدیغی، اسلام حکومتک پولیس مدیری اسلاملی محافظهیه مأمور اولدیغی، سویلیور.

§ عونی بک نامنده بر ذات امین و کاظم بکلرک سویلدکلرینی براز دها توضیح ایدیور:

«اول امرده مملکتیمزده بویله بر مسئله نک تحت ایتش اولسندن فوق الماده متأثرم. فکرمی آچیقجه سویلیهم؛ سؤالر یکنزک طوبته جواب: بن مملکتک منفعت و سلامتی نامنه تورک قادیلرینک دانس اوکرمسنه، بارلر کیتیمسه، تیاترو محلهلرینه حیقمسنه و بالخاصه اللریته وثیقه ویریلک صورتیه فحشه نوعما تشویق ایدیلسنه شدتله معارضم و کوردیکم احوالدن جدأ دلخوم. صافین بو فکرمی قویو محافظه کارلغمه عطف ایتیهکنز. بالعکس مملکتک هرایی شیشی قبول ایتک صورتیه تجدیدنه و هرقتا شیشه قابولرینی قاپامسنه بوتون قلبه طرفدارم.

اولاً، تورک ملت و حکومتک دین عمومی و رسمیسی دین اسلامدر. بر اساسات اسلامیهدن اوزاقلاشدقجه هر خصوصده استناد کا هزی غائب ایده جکمز ایجه ییللیز.

ثانیاً، تورک ملتی استقلال حربی تورک قادیلرینک اولو اورته عالم فحش و رذیلته آتیلسی ایچون، تورک قادیلرینک محل اخلاق بر صورتده استقلاللری قازانسی ایچون یایدی؟ بونجه شهداء، قانلرینی، جانلرینی قادیلرک سربسته اجرای ذوق ایده ییلسی ایچون ایثار ایتدی؟

ثالثاً، احکام دینیهدن قطع نظر، ییللی بزرکه بر ملت مادی و معنوی وارلغنه استناداً عالم خیاطده ادامه موجودیت ایدر. مادی وارلق، اردو و اقتصاد، معنوی وارلق ایسه اخلاق و اساسات اجتماعیهدر.

رابعاً، ملت، قادیلریندن ایی عائللر تشکیل ایتک. مسعود یووالر یایمق مملکتک نافع اولاد یتشدیرمک و نهایت لزومنه کوره ارککلرینه عالم حیاطده هر خصوصده مظهرت بکلر. بوقسه بارلرده دانس ایتک، محلهلرده کوبک آتمق دکل...

خلاصه مصونیت شخصییه قانونی - که مملکتده بک یا کلش آ کلاشیلان بر قانوندر - خلقي مأمورین حکومتک غیر قانونی مداخلات و اشکنجه سندن قورتارمق و مملکتک قانونی حقیقه حاکم قیلدق مقصدیه وضع اولونمش اولسه کرکدر. بوکونکی قانونلرمنز بیلر، آداب عمومییه تجاوزی بر نوع جرم عد ایدر. اک حر مملکتلرده بیلر کنج جو جوقلر ایله قادیلرک حرکاتی و آداب عمومییه نک حدودی تحدید اولونمش و حکومتلر دائماً بوکا مراقبک وظیفه مانه سنی ایفا ایده کلکده بولونمشلردر.

مملکتیمز غربک مدنیتنه محتاجدر. فقط بونجه غربک، علمی، فنی، صنعتی، مالیاتی همکدر. بوقسه رذالیتی دکل. هم مملکتده یایلاجق باشقه ایشی بوق که. بالخاصه اوج بوجوق زوییه نک کیفی ایچون بویله مسخره لقلرله اوغراشهرق کندییمزی هاله و بالخاصه دشمنلریمز قارشی کولونج موقعه صوقویورز. تورک قادیلری، غرب مدنیتی اقتباس ایتک ایسته یورلر کندیلرینه آناطولیده کی یاورولری جهالتدن قورتارمق ایچون اک هجری کویلرله وارنجیه قدر داغیلمالرینی، معلمک ایتلرینی، نسلی، مملکتی قورتارمالرینی توصیه ایدرم.

حکومتک یکین بوبادکی اجرا آتتی تسریع ایتسی بوتون خلکک آمالنی تطمین ایده جک و موقعی بر قات دها قوتلشدیره جکدر. عکسی حالده، نه یالان سویلیهم، کیدیشمزی ایی کور میورم.

§ معلم ش: نورالدین بک اجنبی اشغالی ظرفنده بعض مسلمان قادیلرینک ایشی سواقاقده شایقه ایله کز مک، انکلیرلرله اولنک ایسته مک درجه لریته قدر کتیردیکنی خاطر لاتقدن صوکره بارلر کیتیمی، شانلرله حیقمه بی قبول ایدوب ایتمه مک ایچون دییورکه:

«هرکسه قیز قارده شنی موضوع بحث ایدیکنز، آلا جککز جوابلری تصنیف ایدیکنز. اوزمان بللی اولور. بنم کی هر وطن کنججه همشیره وقاردهش نظریله باقان بر انسان ایچین ایسه ویریله جک جواب خایردر.»

§ معلم بدیع بک دییورکه:

«کبار اجنبی تمبیرندن آ کلاشیله جق معنی بر آرز تأمله ذکر برشی. اجنبی اسکی ییلدیکنزدن فضله سیله اوکرنک. هم بک آجی بر صورتده. بوتون کبارلرینی استدلالاً دکل، بوتون وارلقلری ایله کوردک، شیمدی ده تورک قادیلرینک اولنک قوجاقلرند صیجرا یه جقلری وقت می کلدی؟ بونی دیله ییلر ایچون اک صوکره لازم کلن بر توطیه وار.»

§ دعوی و کیلی معمر صالح بک:

«دانسلردن، بارلر کیتیمکدن، شانلرله حیقمه قدن ملتیه بر قائده اولوب اولادیغی وثیقه لرک فحشی تشویقندن باشقه نه یه یارادیغی» صوریور.

§ جبوجقی زاده محمد صدیقی بک دییورکه:

«تولکهمزه یاننجی ملتک کتیرمک ایسته دیکی غیر اخلاق تجدیدلردن هیچ برینک مملکتیمز مطبوعاتده بیلر یربولسی طرفداری دکل. تورک و اسلام اولق اعتباریه بنلکهمزه منی و جیرکین ایزلر برافه جق اولان بومشتم حادنه لر هانکی منبعلردن ترشح ایدیور عیجا؟»

سعدیه خاتمده، روملر بکزمکدن، قورقدیغی و متأثر اولدیغی سویلور. حقیقه بو، بویوک بر تهلکه در. مع التأسف روم حربی و اجتماعی استانبولده مسلمان قادیلرینه اجرای تأثیر ایتیه باشلا یور. روملر تورک لری دکل؛ تورکلر، مسلمانلر روملری تقلید ایدیورلر. برطاقیم صنعتلر و فعللر واردی که اونلر روملغه خاص ایدی و اونلری

لکن حقیقی ملتپرور لر، ظن ایدرز، بو خصوصده مسلمانلق طرفدارلرندن باشقه درلو دوشونمز لر . سعدیه خانم مسئله نك الك جان آله حق نقطه سی کشف ایدرک ملتک رهبر و متفکر لر نی عظیم بر تهله که دن خبردار ایتشدرد .

صوکره بو جوابلر ایچنده دارالفنون و دارالمعلمات عالیہ روحیات معلمی علی حیدر بکک فکرلری ده پک زیاده نظر دقتیزی جلب ایتشدرد . علی حیدر بک ده قادینلرک بارلره و دانس محللرینه کیتمه لرینه طرفدار دکل . شو قدر که در میان ایتدیکی اسباب موجب پک غریب! دییور که : « بن بوکی خصوصاتده چوق لیه رالم . فقط کروه متعصینک الله لرومیز یره بر سلاح و یرله می ایچون احتیاطله حرکت ایدیلشنه طرفدارم . تورک قادینک جمعیت ایچنده کی موقع و وظیفه سی کیتدی که دهها بارز بر صورتده تمین ایتکده در . اساساً بزده قادینلق مسأله سی بر سپر طبیعی ایله ایلرله مکده در . افراط و طاشقینقلر مسأله نك حسن صورتله جلنه بر ضرر ایراث ایدم بیلیر . تکامل تدریجینک خارخنده یاییلان صیچرامه لر ، اکثریتله اختلال و حتی ارتجاعی دعوت ایدر . بو نقطه نظر دن بن قادینلرک بارلره و دانس محللرینه کیتمه لرینه طرفدار دکلم . »

قیصه سی : ایشلر یولنده کیدیور ، امان طاشقینلق کوستره رک ، مسلمان خلقک حسیاتی تحریک ایتیه یکنز ؛ صوکره عکس العمل اولور ، قازانیلان بو موفقیت ده الدن کیدر ، اونک ایچون شیمدی دانسلری ، بارلری قاریشدرماییکنر ... دییور .

استانبولده قادین مسئله سی تاریخمیزک شیمدی به قدر قید ایتدیکی درجه ده مدھش بر تردی ، فجیع بر سقوط دورینه کلش اولدینی بر زمانده بونی بر ترقی دییه تلقی ایدن بودارالفنون و دارالمعلمات روحیات معلمک الله قالان و زوالی مسلمان چوققلرینک ، مسلمان قیزلرینک آلفنده اولدقلری تربیه نك استقامتی پک کوزل آ کلاشیلیر . (منور) قادینلرک بارلره ، دانس محللرینه کیتمک ، شانولره چیقماق ایسته ملری کی بو کون اوکنه کچله میه جکی ادعا اولونمقده اولان جریانک او یله بردن بره حصه و له کلش اولدینی ظن ایدنلر چوق آلدانیرلر . بو جریان ضلالتک منبعی کشف ایچون براز ماضی به طوغرو ارجاع نظر ایتمک اقتضا ایدر . دور سابقده قادینی مسلمانلقدن اوزاقلاشدیرمق ایچون مکتبلرده ، خارجه ، رسمی ، غیر رسمی آز اوغراشیلما دی . مسلمان قادینک بوتون او سجایای فاضله سی اسارت شکنده کوستریلدی . حریت حریت ، دییه قادینلرک آداب و عفتضات ملیه ایله علاقه لرینی قیرمق ایچون اللرندن کافی یایمقدن کری طورمادیلر . بویله بر تعلیم و تربیه ایله یتیشن قیزلر کندیلرینی دینی و ملی هیچ بر قید ایله مقید کورمه مه یه باشلادیلر . آرقه سندن اجنبی اشغالی ده کلدی . نهایت ایشلر بو رجه نی بولدی . شیمدی بارلره کیتمک ، دانس ایتمک ، شانولره چیقماق ایسته یورلر .

نیچون ایسته مسونلر ؟ « قادینلق مسئله نك بر سپر طبیعی ایله

آنحوق روملر ایشلردی . مسلمانلرجه بو صنعتلر ، بوفعللر اک بویوک معیاندن ایدی . لکن شمدی بیکرله تأسف که سعدیه خانمک دیدیکی کی مسلمانلرک ایچنده روملری تقلید هوسی او یاندی .

مثلاً بر زمانلر (میخانه جیلک) روملره خاص بر صنعت ایدی . مسلمان بر تورک ایچون میخانه جی اولق اک بویوک معیاندن ایدی . لکن اجنبی اشغالی طرفنده قابولرینک اوزرینه اسملرینی آسان میخانه جی مسلمانلر مع التأسف شوراده بوراده کورولدی .

عجبا « عموخانه جیلک » نه در مسلمانلر بیلیرمیدی ؟ مسلمانلر ، تورکر نظرنده بواویله رذیل بر صنعت ایدی که آخره بیله آلتازدی . لکن شیمدی مع التأسف یه مسلمانلرک ایچندن اولرینک قابوسنه مسلمان اسملرینی آصه رق بورذیل صنعت ایله اشتغال ایدنلر پیدا اولدی . بو صنعتده روملری تقلید هوسی او یاندی .

صوکره بر قسم قادینلرک سوقاقلرده کی شکل و قیافتلرینه دقت ایدیکنز : تمامیه روم ویا روس تقلیدیدر . روم قایلری بملرینه قدر کوکسلرینی ؛ قولتوقلرینه قدر قوللرینی آچدقلری ایچون بعض مسلمان قادینلری ده اونلری تقلیده باشلادیلر .

روملر ویا روسلر ناصیل تووالت یاییورلرسه بعض مسلمان قادینلری ده در حال اونلری تقلید ایدرلر .

باشلرک باغلاماسی ، صاجلرک قیویریله رق یاناقلر اوزرینه صار قیتلماسی ، چارشافلرک آتیه رق روملرک کیدیکی قوستوملرله سوقاغه چیقلماسی ، ائلر کورونه جک قدر انچه چورابلر کینلماسی ، دیزلره قدر قیصه فیستائلر کیهلرک باجاقلرک کوستریلماسی ، بویونلره کهریار کسینجیلر طاقیللماسی ، چوققلره شابقه کیدریلماسی ، یانی صیره برکویک طاشینلماسی ، طیرناقلرک اوزاکیللماسی ... هب روم ویا روس قایلرینی تقلیددن باشقه برشی دکلدرد . دیمک که سعدیه خانمک دیدیکی کی حقیقه بر قسم مسلمان تورک قادینی روم قاریسنه بکزه مک هوسنه دوشمشدر ؛ کندی شمار دینه سی ، سجایای ملیه سی ترک ایدیور ؛ غریبحیلرک تعبیری وجهله حرث ملیسی آیاقلر آلتنه آله رق روم حرثی تقلید واکا تمیل ایدیور . بالطبع بوندن سعدیه خانم نه قدر قورقسه لر حقیدرلر .

عجبا بر قسم مسلمان کنجلیله بر قسم مسلمان تورک قادینک بویله شمار دینه و سجایای ملیه نی ترک ایدرک روم حرثه تمیل ایتمی عظیم بر تهله که ملیه دکیدر ؛ بونی یالکنز دین نقطه نظر دن دکل ، ملیت اعتبار یله ده دوشونمک ایجاب ایدر . بناء علیه مسلمانلق طرفدارلریله حقیقی ملتجیلرک بومشله ده برلشهرک مستولی بر شکل آلان رومانق تهله که سنه قارشی تداییر لازمه اتخاذ ایتلری ایجاب ایدر . بالطبع ملیت پرده سی آلتنده مسلمان و تورک قادینی فرنکلیشدیرمک ایستین ساخته ملتپرورلر ایچون بو ، بر تهله که دکل ، بالعکس تورک قادینک انکشاف و تکاملیدر !

ایله دیکنی، سویله بن بردارالمعلات معلی اولدقدن صوکره قادینلر نه ایسته سهر معذور کورولمیدر .

§ فاضل ثنائی بک اسمنده بر ذات ده :

« بن ای کوروشدیکم ، اخلاقه واقف اولدیم ، کبار ، ناموسلی بر آرقداشله مشیره مک دانس ایتمسه هیچ شبهه سز مساعده ایدرم . چونکه برقادینک بر ارککله قول قوله دونرکن آلدینی ذوق ، عادی برذوق دکدر .» دیور . کوردیکزمی باباییکیتی ! بوکا نه دینبر ؟ ایش نه درجه لره قدر گلش ! بونی سویله بن مسلمان اسملی بر ذاتدر !

باقلم وقت غزته سی فکر جریانلری آره سنده بونلره نه موقع ویره جک !

§ ی . ضیابک نامنده بر آدامک زوری ده واپورلرد ، تراموا یلرده قادینلرک آری اوطورملریدر . مسلمان قادینلری ارککلره - خرستیان اولسون ، هودی اولسون ، بیلم نه اولسون - یان یانه اوطوره بیلملی ، آره ده کی برده قالمالیدر ، دیور . بیلمیورز ، برمسلمان قادیننی یابانچی برارککله - که اونک آره سنده چاقیقینی ده وارددر - یان یانه ، دیزه اوطورتمق ایسته بن بو آدامک رأیی ده بر فکر جریانی می تشکیل اید جک .» وقت غزته سی صحیفه لرینی آجدی ، هرکس ایچنده کی ، طیشنده کنی بوشالتیور . احتمال که شعائر اسلامی و ملیه قارشى بسله یان بو درین خصوصت لره نظر نده بر خیر وار . هر حالده وقت رفیقمز بو آنککی بر مقصد خیره آچش اوله جقلردر !

§ بری ده « تیارو صحنه سنه تورک قادینی چیه بیلملی ، اما آداب اسلامی نه مغایر اولماق شرطله !» دیور . غالباً بو آدامجیز تیارو نه دره ، صحنه نه در ، آقتریس نه در ؟ هیچ کورمه مش اولسه کرک !

§ شوکت بک نامنده بر ذات دیور که :

« اولریمزک ایینی توکل و تمنی ایله کوروله جک ایسه هب بردن طورمایوب سواقلره و تیارولره قوشلم . کرک ارکک و کرک قادین اولسون تریه دینه و ملیه مزک چیزدیک آداب ، حیا و فضیلت حدودینی تجاوز ایدنلره قارشى پولیس غایت شدید و مرتجع سزجه حرکت ایتلیدر . مصونیت شخصی قانونی هیچ بر زمان رذیله برقادین ، اوتانماز بر ارککک ازاله مضراته مانع اوله ماز .»

§ لمعان سعید خاتمه دیور که :

« مادام که مملکت مزده ای یاورول یتیشدیرمک ، عائله یووالری تشکیل ایتمک آرزوسنده یز ، بو ، ارککلریمز ایچونده بارلرک و بر جوق اکلنجه محللرینک منع ایدیلرله قابل اولایلیر . قادین آوندو چوجقيله مشغولکن زوجی بارلرده ، دانس صالونلرنده ارمنی و روم قادینلرله دانس ایدرسه هیچ بروقت بزده اخلاق ایلروله سز . چونکه اسکی قادینلر مزله شیمدیک قادینلر مزده بک بویوک فرقلر وارددر .»

ذاتاً قادینلری باشدن چیقاران ارککلر دکلیدر ؟ اوله اونلر بوزولدی ، اوندن صوکره قادینلری ده بوزدیلر . شیمدی ارککلرک آرقه سندن قادینلرده بارلره ، دانس محللرینه کیتمک ایسته یورلر . هانی ، بر آرز ده ایش « سیرطیمیسندن ایلرولرسه ، بارلرک ، دانس

محللرینک بر قابوسندن قوجه سی ، بر قابوسندن ده قاریسی کیره جک غالباً

شیمدی ده اقدام غزته سی صاحبی احمد جودت بکی دیکله ییکز . « بارلر ، دانسلر ، سرلوحه لی مقاله سنده دیور که :

« ظن ایتمک دنیاده بزم قدر حسابی بیلمز برمتک ده بولولسون . حکمدارلق زماننده اوله ایدک . مشروطیت اعلان اولوندی . هیچ دیکشمک . ایوم ده موقراسی جمهوری حائمه یز . ینه عقلمز باشمز کله یور .

شیمدی ، مسلمان قادینلر بارلره کیتملی می ، دانس ایتملی می ، تیاروده صحنه چیقمالی می کی سؤاللر ایجاد ایدلری . واقعا بوکا صرعه کلدی دکل ! هپسی ، یایدق یتلردک یوزولوق . شیمدی صره آرتق دانسه کلدی ! بوقدر جدی ایشلر کوردکدن صوکره برارده اکلنجه بی دوشونمه ملی می یز ! پیدا ایتدیکمز اوجسم ثروتلری بر آرزده ذوق وشادی ایچون قدا ایتمه ملی می یز ! هم مسلمان قادین دیورز ، هم بارلره کیتمک و دانس ایتمک دیورز . برمسلمان قادین ، محیط اسلامیده ، بویله شیر یاهماز . چونکه مسلمانلق بوکا مساعده دکل . عجا مساعده استحصال ایدله جک برچاره بولونه ییلیری ؟ خایر هیچ برچاره یوقدر . مسلمانلقه برابر بارلره کیتمک واورالده دانس ایتمک ایشلاف ایدمز .

صوکره بومسئله حکومت قاریشیری قاریشازی ؟ اگر تشکیلات اساسیه قانون مزده دولتک دینی ، دین اسلام اولدینی تصریح ایدله جک ایسه دولت بویکی مسائله ، معقول دائره سنده قاریشه ییلیر . یوق صراحت اولمایه جق ایسه ، اوزمان حکومتک مداخله سی یالکز آداب عمومی نقطه سندن اوله ییلیر .

برمسلمان قادینک ، کندیسنه مسلمانلق نشانه سی ویرن بر قیافله بارلره کیتسنی ن چوق چیرکین بولورم . چونکه یوقاریده دیدیکم کی بار حیاتی ، مسلمان قیافتله ممکن دکل قابل تألیف اوله ماز .

شو استانبولک حاله بریاقالم . یز تورکلرک تشبیهات شخصی و مساعی ذهنیه لره وجوده گلش بویوک بر مؤسسه کورمه ییلیری یز ؟ نه اوله بر مؤسسه مز وار ، نه بر تجارتخانه مز وار . نه ده بر شرکت مز وار . صوکره یز قالیقورز بارلرده دولاشمه . . ارککلر مزى سوروکله مک فلاکتی الیزمه یورایمش کی قادینلر- مزى ده اورالره کوتورمک ایسته یورز . واقعا تورک قادینلری ایچنده بارلرده ذوقیاب اولان کروه پیدا اولمشدر دنیلیور . حتی ده فناسی پیدا اولمش . قوقائیلر ، مورفیلر ایله یاشایانلر بیله وار . بار بونک یاشنده بک خفیف قایلر . بونلری کورمه مزله کلک ده هیئت اجتماعه مز ایچون مدبرانه بر حرکت صاییلماز . زیر ابرکون وطن مزده قوقائیلر و مورفیلر محفلرینک چوغالدینی کورمه جکمز ، بیمارخانه لری توسیعه مجبور اولاجمز !

هیئت اجتماعه مزى کیرن بک بیوک معنوی خسته قلره معروض قالدق : بونلر زده دن کلدی . اولردن قورتیه بیلمک ایچون استمداد ایدمه جک برجهت ده یوق . نه بدبختلق . . . آرتق دینک بزم ایچون بریاردیمی اوله ماز . چونکه اوندن برشی بکله میه جک بر اعتقاد طوغری ایلروله ییلر چوغالیور . تشکیلات اجتماعه دن ده استمداد ایدمه میه جکمز . . چونکه اونى یاراده جق نه عرفانمز ، نه ده ثروت مز وار . شو حالده ایشمز الله قالمشدر .

قریمده کی مسلمانلرده غریب بر حال مشاهده اولومش ، کنجکلرک بر قسیمی ایمان سزغه ، کفره دوغری یوریمشدر . فقط او بر طرفنده کی صماغلام ققالیلر اگر بویولده کیدیله جک اولورسه ملیتدن اثر قالمیه جق و کندیلرینک بشقه بر ملیته منقلب اوله جقلرینی آکلادقلردن اسکیندن زیاده دیندار اولمشدر . ایکی سنه اول قریمده علناً اوروج ییلرله صیقجه تصادف ایدلکده ایکن کچن سنه

شخصیہ « قانونیہ موندرو » دین آرقداشلر وار . بو آرقداشلرک بولودہ کی نشریاتی بعض قادیلریمزک افکارینی اضلال ایله اولری شاشیرتیور . بویچاره همشیرلری کوز کوره ضلالتدن قورتارمی ایچون ، باشلیجه وظیفه سی احکام عمومیہ شرعیہ نک تنفیذینی تأمین اولان شرعیہ وکیلته مراجعت ایتمه جکزدہ کیمه مراجعت ایده جکز ؟ یوقسه (حاکیت ملیہ) رفیقمز بو مسئلہ لردہ (آغایف) بکک (دورقہام) دن مأخوذ فتوالریله می عمل ایتمه می ایستہ یور ؟ اوله ایستہ یورسه رفیقمز دها چوق بکلار .

(تشکیلات اساسیہ) قانونی بو مسئلہ قاریشدرمقدہ کی حقنردہ یردن کوکه قدر بدیهیدر . چونکه بکونکی موجودیت سیاسیہ مزک عمل طاشی حکمنده اولان تشکیلات اساسیہ قانونک ۷ نجی ماده سنده شوقرمل وار :

« اعظم شرعیہ نک تنفیذی بربوک ملت مجلسه عامدر . قوانین و نظامات تنظیمندہ اعظم فقہرہ و مقرریہ ابدار و عواموت ناس اساس اعجاز اولور . »

شوقرملرک صراحتی قاریشندہ احکام شرعیہ و آداب عمومیہ ایله علاقه دار اولان بوقدر مهم برمشلده (تشکیلات اساسیہ) قانونی ایله احتجاج ایلمه مزدن محق ، مشروع و معقول نه اولایلیر ؟

دینہ قارشی بولشه ویک حرکتلری

مدرسہ لرک قادیلریمسی — دینہ ندرستانک قادیلریمسی — عبار . نماز لردہ و برکو — دینہ نظارنک اهمیتندہ اسقاطی — بولشه ویک علما — بولشه ویک ثانلر ندرستانکی — کلبسارک سری — عکس . العملدر — تنفیذی کوردکجه غلہ دها چوق دینہ صابیلرور .

روسیه دن یکی کلن برذاتک ویردیکی معلوماته کورده ، بولشه ویکلر تدریسات و مؤسسات دینیه قارشی اولان خصوصیتکارانه وضعیتلری صوک کونلردہ تشدید ایتشلردر . مدرسہ لر کاملاً قاپاتیلمش ، مکتبلردہ دین تدریساتی تمامیلہ منع اولونمشدر . ایستر مسلمان ، ایستر خرسیتیان و یهودی چوجنی اولسون کندیلرینه هیچ بر مکتبده دین درسی ویرلہ مز . آنجق اون سکیز یاشنه کلدکن صوکره اگر بر دین حقندہ معلومات آلق ایسترسه خصوصی صورتده تدقیقسانده بولونه بیلیر . مسلمانلر آریجه مدرسہ آچه مازلر . بوضورتہ مسلمانلق روسیه ده بویوک بحرانلر کچیریور .

کچنلردہ طوپلانان علما قونفره می وضعیتک وخامتی نظر دقتہ آله رق مدرسہ آچه بیلیمک ایچون بولشه ویکلردن مساعدہ استحصالی ایچون چالیشیلہ سنه قرار ویرمشدر . لکن بولشه ویکلر قطعاً مساعدہ ویرمه جکلردر .

دینیه نظارتی برشکلدن عبارت قالمشدر . بولشه ویکلر بو نظارنک بوتون قیمت واهمیتی اسقاط ایتشلردر . مدرسہ آحق ، تدریسات دینیه ده بولونمی صلاحیتی بیلہ حائر اولمایان دینیه نظارتی چوق

بویله کیمسہ له هیچ تصادف اولونماش . اسکیدن تراویح نمازندن قاجانلردہ کچن سنه رمضانده کال اتقا ایله حرکت ایتشلردر ! بریکی ایمانسلرک ناشر کفریات برغرہ لری واریامش . اصل مسلمان خلق بوقرقدن نفرت ایتدکری ایچون بوغرته نشریاتنه دوام ایده میوب قالمشدر .

زده خوشه کیتیمه بک برتضیق کورلمدیکندن ، قریمدہ مشاهدہ اولونان عکس العملک زده وقوعه کله جکتنه احتمال ویرلہ مز . یعنی زم دردیمز قریملرک دردن دها بیوکدر . قریملر کندیلرینی چابوق صلاحه طوغری چویرمشلر . بزبونده یایماز .

بلکه بزم واصل اوله مادیمز برحقیقت تجلی ایدردہ بارل ، دانسلر سایه سنده ترقیات باش کوسته ریر ، ذراعمز ، صنعتکارلیمز ، تجاریمز بو اکنجه لردن مادم اوله رق غربیللاشیرل و علم و معرفتہ صاحب اولورل !

ایشنه سوزک دوغروسو بودر . بزم ایشمز الاله قالمشدر . قوجه بر ملنک بیک کسور سنه لک بنیان اجتماعیسی چوکیور . غالباً آرتیق مسلمانلق بورالردن چکیلیور . هان الاله بو ارتداد و تفسخ اجتماعیدن آناطولی خلقی محافظه یه موفق اولسون . یوقسه بو کیدیش ای بر کیدیش دکلدر . (واذا اردنا ان نهلك قرية امرنا مترفها ففسقوا فيها فحق عليها القول فدمرناها تدمیرا)

بز مرکز حکومتک آقرده ده قلدیمه بیک کره شکر ایدلم . استانبول محیطی بو درکده کلدکن صوکره آرتیق خلقتہ رهبرک ایده مز . بوراده اوطوره جق مرهاتکی بر حکومت ایچون صلاحاتی محافظه ایتک ممکن دکلدر . عنعنات دینیه و ملیه سنی جانی کی محافظه ایدن اوصاف ، او مجاهد آناطولینک سینہ سنده قورولان بر حکومت البته دینکده ، شعار دینیه نکده حارس و حامیسی اوله جقدر !

استانبولده قادیلرک بارلر کیتیمک ، شانولرہ چیقمی ایستہ میسی مناسبیلہ توحید افکارک شدتلی نشریاتی آقرده ده جیقان (حاکیت ملیہ) فزته می مؤاخذه ایدیور و مسئله ایله اولا دینی ، ثانیاً شرعیہ و کالتی ، ثالثاً تشکیلات اساسیہ قانونی قارشیدر دینی ایچون توحید افکاره اعتراض ایدیور . توحید افکار رفیقمز حاکیت ملیہ نک بو مؤخذات و اعتراضاتنه قارشی ویردیکی جوابده دیورکه :

« زده اخلاق مسئله سی دین مسئله سیله تمامیلہ توأمدر و اسلاملرک اک بویوک دساتیر اخلاقیه سنی یالکز دینلری تثبیت و تعین ایلمشدر . (آغایف) بکک ظن و ادعا ایلدیکی کبی غرب مدینتی دکل . . . بناءً علیه زده اخلاق عمومیہ عائد هانکی مهم برمشله جیقارسه او مسئله بهمه حال دینده طبیعتیلہ ، کندی کندینه قاریشیر ، قاریشدرمایانلر ایسه آنجق مدینت غربیه یی ، دیانت اسلامیہ نک فوقنده عد ایدن مفرط غربی و (لایقی) یعنی (لادینی) بکلردر . شرعیہ و کالتدن استفتازمه کلنجه (حاکیت ملیہ) بوکا نه یه شاشیور و اعتراض ایدیور ؟ شرعیہ وکیلنک دارالخلافه مزده حادث اولمش غایت مهم برمشلده رأی و فکری نه دن صورمایلم ؟ بز شرعیہ وکیلنک منلا « فلسفه پوسکول طاقق جائزیدر . . . » کبی مالایفیاتدن معدود برمشله حقندہ استفادہ بولونماق . ایچمزدہ « مسلمان قادیلرک بک اوغلندہ فرنک عمومخانه جیلرینک آقدقلمی بارلر کیده بیلیر ، قادیلریمزک بوحنی « مصونیت